

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Błażeja Kochańskiego pt.: „Systemowe ryzyko płynności w polskim systemie bankowym – determinanty i trendy” napisanej pod kierunkiem dr hab. Anny Rzeczyckiej, prof. PG, na Wydziale Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej.

1. Ocena wyboru tematu, jego poznawczego i praktycznego znaczenia.

Płynność odgrywa kluczową rolę w systemie bankowym, a zarządzanie płynnością w bankach komercyjnych stanowi istotny element zarządzania bankiem i ma wymiar systemowy w zarządzaniu zintegrowanym w całym sektorze bankowym. Problem oceny zarządzania ryzykiem płynności w bankach zajmuje ekonomistów i praktyków z sektora banków komercyjnych od wielu lat i jest on ciągle daleki od jednoznacznych i ostatecznych rozstrzygnięć. Temat podjęty w recenzowanej rozprawie doktorskiej jest ważny i aktualny. Powszechne jest przekonanie osób badających problem systemowego ryzyka płynności w polskim systemie bankowym o jego znaczeniu dla banków funkcjonujących w gospodarce oraz ich wyników finansowych, zwłaszcza w okresie trudności finansowych po globalnym kryzysie gospodarczym. Częste turbulencje zachodzące na krajowym i światowych rynkach finansowych zmuszają zarządzających ryzykiem płynności w bankach komercyjnych do stosowania nowoczesnych metod pomiaru tego ryzyka, biorąc jednocześnie pod uwagę zalecenia Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego, zawartych w standardach NUK – 3 (Bazylei III), o których to pisze Doktorant w rozdziale 3 rozprawy. Przyczyniły się one do nowych wyzwań i oczekiwań dotyczących badań teoretycznych i empirycznych, mających na celu wypracowanie nowoczesnych metod i innowacyjnych instrumentów służących efektywnemu zarządzaniu ryzykiem płynności w bankach, w obszarze prawnym, ekonomicznym i organizacyjnym.

Uwzględniając powyższe okoliczności, na szczególne uznanie zasługuje już sama inicjatywa podjęcia przez mgr Błażeja Kochańskiego w rozprawie doktorskiej tak

ważnej i złożonej problematyki dotyczącej systemowego ryzyka płynności w polskim systemie bankowym. Próba kompleksowego zbadania systemowego ryzyka płynności nie była dotychczas szeroko eksponowana w polskiej literaturze przedmiotu.

Problem zarządzania ryzykiem płynności cieszy się dużym zainteresowaniem kadry zarządzającej bankiem, która często staje przed decyzją, w jaki sposób ukształtować strukturę portfela aktywów i pasywów tak, aby przynosił on jak najwyższy zysk przy możliwie niskim ryzyku.

Autor w rozprawie zdefiniował treść wielu kategorii ekonomicznych i organizacyjnych, ważnych dla tej rozprawy, przedstawił metody i instrumenty stosowane w ocenie ryzyka płynności oraz w zarządzaniu tym ryzykiem w banku komercyjnym. Ponadto odniósł się do kwestii sposobów ich wykorzystania w praktyce i wreszcie przeprowadził ich ocenę.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska jest odpowiedzią wprost na potrzeby teorii i praktyki w obszarze skutecznego zarządzania systemowym ryzykiem płynności w bankach. W wymiarze teoretycznym jest ona twórczym opracowaniem o charakterze teoriopoznawczym, skierowanym na wyjaśnienie pojęć i problemów powiązanych z omawianą problematyką.

2. Struktura, układ pracy oraz jej zawartość merytoryczna.

Konstrukcja i struktura pracy podporządkowana została realizacji założonych przez Autora celów i hipotez badawczych. Część merytoryczna recenzowanej rozprawy doktorskiej podzielona została na wstęp, pięć rozdziałów teoretyczno – empirycznych oraz zakończenie. Ta część rozprawy liczy 162 strony. Ponadto w pracy zawarto spis literatury oraz spisy wykresów, tabel, tablic i rysunków. Jednocześnie należy nadmienić, że przyjęty przez Autora zakres merytoryczny rozprawy został oparty na obszernej dokumentacji bibliograficznej (158 pozycji literaturowych), w dużej części obcojęzycznej.

Praca doktorska mgr Błażeja Kochańskiego rozpoczyna się obszernym wstępem, w którym Autor uzasadnia celowość badań w podjętym temacie, określa cele i hipotezy oraz przyjęty tok postępowania. Treść wstępu jasno określa zamierzenia badawcze i sposób ich realizacji. Zapowiada również szeroki zakres

teoretyczny recenzowanej rozprawy. Stwierdzam, że wstęp do pracy został przygotowany prawidłowo, co potwierdza treść merytoryczna wyodrębnionych pięciu rozdziałów.

Zakres czasowy badań odnośnie wykorzystywanych w analizie regulacji normatywnych i danych faktograficznych zawiera się w przedziale obejmującym lata 1996 – 2012, ze szczególnym uwzględnieniem okresu globalnego kryzysu gospodarczego. W części empirycznej pracy wykorzystane zostały dane zawarte w krajowej i zagranicznej literaturze naukowej, nadzorczej i branżowej oraz raportach publikowanych przez NBP, KNF, BFG i MFW. Badania polegały na zgromadzeniu oraz wykorzystaniu do pomiaru ryzyka płynności, przede wszystkim ogólnie dostępnych danych dotyczących systemu bankowego w Polsce.

Rozdział pierwszy pracy ma charakter wprowadzający, w którym Autor przedstawia podstawowe pojęcia dotyczące bankowego ryzyka płynności, systemowego ryzyka płynności oraz ryzyka systemowego w systemie bankowym. Rozdział ma charakter opracowania teoretycznego.

Rozdział drugi rozprawy został poświęcony kluczowym zagadnieniom (teoretycznym) dotyczącym ryzyka, pomiarowi bankowego ryzyka płynności i ryzyka systemowego. Rozdział obejmuje również zagadnienia typologii ryzyka – są to propozycje własne Autora przedstawione w ujęciu teoretycznym.

Rozdział trzeci to rozdział badawczy, który zawiera autorską propozycję pomiaru systemowego ryzyka płynności w polskim systemie bankowym oraz wyniki badań polegające na zastosowaniu zaproponowanych miar o charakterze *ex ante*. Autor posłużył się w rozdziale bardzo prostymi metodami pomiaru systemowego ryzyka płynności. Na szczególną uwagę zasługuje ta część rozdziału dotycząca roli NBP i BFG – w opinii Recenzenta tą problematykę przedstawiono w sposób uproszczony i nie została szczegółowo zbadana.

Rozdział czwarty dotyczy wykorzystania do pomiaru systemowego ryzyka płynności międzynarodowych standardów Bazylei III. Zostały omówione metody przeprowadzonych badań, wskaźnik LCR i NSFR. W rozdziale Autor podchodzi do omawianej problematyki w sposób uproszczony, w dalszym rozwoju naukowym Autor nie powinien stosować uproszczonych metod badawczych.

3

W piątym rozdziale Autor rozprawy poddaje ocenie wybrane aspekty wpływu systemowego ryzyka płynności na powstające światowe kryzysy finansowe. Ponadto omawia konsekwencje wzrostu systemowego ryzyka płynności dla stabilności polskiej gospodarki oraz przedstawia próbę pomiaru skutków ryzyka w polskim systemie bankowym na podstawie miar *ex post*.

W podsumowaniu pracy Autor podkreśla, że „...systemowe ryzyko płynności w polskim systemie bankowym w latach 1996 – 2012 wzrosło” (s. 156). Ponadto w tabeli G.1 przedstawiono warunki weryfikacji pomocniczych hipotez badawczych (s. 158, 159 i 160).

3. Sformułowanie celu pracy, wybór hipotez i poprawność ich weryfikacji.

Autor rozprawy przedstawił cel główny, który został określony w następujący sposób: *„Celem rozprawy jest od strony teoretycznej, określenie metod pomiaru systemowego ryzyka płynności, czyli ryzyka wystąpienia dotyczących dużej części systemu bankowego zaburzeń płynnościowych, mających wpływ na sferę realną. Od strony praktycznej celem dysertacji jest pomiar tego ryzyka dla polskiego systemu bankowego za pomocą zaproponowanych metod, w oparciu o dostępne dane. Pomiar dokonywany jest w celu oceny trendów występujących w systemie jako całości. Z założenia dysertacja ma zatem skupić się na całym systemie, a nie na pojedynczych instytucjach i ich wkładzie do całościowego poziomu ryzyka. Do celów rozprawy zaliczyć należy również przedstawienie problemu systemowego ryzyka płynności od strony jego wpływu na gospodarkę”* (s. 3,4).

Tak przedstawiony cel nie realizuje w całości tez zawartych w tytule rozprawy. Cel rozprawy sprowadza się generalnie do pomiaru systemowego ryzyka płynności i instrumentów jego pomiaru. Należało cel główny uzupełnić celami szczegółowymi.

W myśl wcześniej przedstawionego celu sformułowana została hipoteza główna rozprawy: *„W latach 1996 – 2012 w polskim systemie bankowym nastąpił wzrost systemowego ryzyka płynności”* (s. 4). Prawdziwość hipotezy głównej Autor rozprawy starał się udowodnić poprzez wskazanie ośmiu hipotez pomocniczych, w których stwierdził, że (s. 4,5):

Hipoteza A: „W badanym okresie nastąpił wzrost niedopasowania terminów wymagalności pasywów i zapadalności aktywów w polskim systemie bankowym”.

Hipoteza B: „W badanym okresie nastąpiło pogorszenie struktury bilansów banków oraz struktury bazy depozytowej z punktu widzenia systemowego ryzyka płynności”.

Hipoteza C: „W badanym okresie wzrosło ryzyko systemowe związane z płynnością walutową”.

Hipoteza D: „W badanym okresie nastąpiły niekorzystne, z punktu widzenia ryzyka płynności, zmiany w obszarze wewnętrznego i zewnętrznego powiązania banków”.

Hipoteza E: „W badanym okresie wzrosło ryzyko związane z systemami płatności”.

Hipoteza F: „Wzrost ryzyka płynności w systemie bankowym nie jest wystarczająco fagadzony przez system gwarancji depozytów”.

Hipoteza G: „Miary ryzyka płynności (LCR i NSFR) zaprojektowane w ramach Bazylei III obliczone retrospektywnie za lata 1996 – 2012 dla zagregowanego polskiego systemu bankowego wskazują na wzrost ryzyka płynności w tym okresie”.

Hipoteza H: „Niekorzystne tendencje w kształtowaniu się czynników systemowego ryzyka płynności stanowią zagrożenie dla stabilności gospodarczej”.

Nie wszystkie hipotezy pomocnicze wymienione we wstępie wzmocniły hipotezę główną. W nurt hipotezy głównej wpisały się hipotezy pomocnicze takie jak: hipoteza A, D, H.

Przedstawiony cel rozprawy mgr Błażeja Kocharńskiego jest merytorycznie poprawny i spójny z treścią pracy. W pracy nie zostały sformułowane w sposób syntetyczny tezy, co uważam za słabą stronę rozprawy. Realizacja celu stanowi o wkładzie Autora rozprawy do dziedziny nauk ekonomicznych, zwłaszcza wobec braku kompleksowego udokumentowania bibliograficznego tego problemu w polskim piśmiennictwie ekonomicznym. Wyniki badań zaprezentowane w ocenianej rozprawie mogą mieć praktyczne zastosowanie w zarządzaniu systemowym ryzykiem płynności w polskim systemie bankowym. Zatem ważność i aktualność podjętego przez Autora tematu, tak z punktu potrzeb rozwoju nauki, jak i oczekiwań praktyków z sektora banków komercyjnych jest niewątpliwym atutem opiniowanej rozprawy.

4. Ocena merytoryczna pracy.

Po szczegółowej analizie recenzowanej rozprawy doktorskiej stwierdzam, że założony cel badawczy został osiągnięty, a przyjęte hipotezy Autor w treści pracy zweryfikował. Jednocześnie pragnę podkreślić, że rozprawa jest kompletnym, twórczym i starannym studium naukowym. Jest również wyrazem dobrej znajomości przedmiotu badań, w tym od strony praktycznej. Dowodzi ona też o umiejętności logicznego myślenia na różnym szczeblu abstrakcji naukowej.

Recenzowana rozprawa charakteryzuje się bardzo dobrym przygotowaniem redakcyjnym, jasnym sformułowaniem myśli i logiczną konstrukcją tekstu. Pragnę podkreślić dojrzałość warsztatu badawczego, zarówno w treści teoretycznej będącej studium stanu wiedzy ekonomicznej z szerokim wykorzystaniem przede wszystkim literatury obcojęzycznej oraz w mniejszym stopniu literatury polskiej, w której Autor posłużył się poprawnie dobranymi metodami opisowo – statystycznymi. Wybrana tematyka z obszaru ryzyka płynności w polskim systemie bankowym, wnikliwość, erudycja i staranność oraz badawczy entuzjazm Autora są niewątpliwie walorami ocenianej pracy naukowej.

Wymienione powyżej pozytywne cechy recenzowanej rozprawy doktorskiej upoważniają do wysokiej jej oceny. Jednakże wypełniając obowiązki recenzenta wnoszę pewne uwagi:

- Praca została zdominowana bardzo obszernymi wywodami teoretycznymi – Autor opracował dwa rozdziały teoretyczne zajmujące 44 strony rozprawy.
- W pracy występują dysproporcje objętościowe między rozdziałami empirycznymi (3 i 4).
- W ramach przedstawienia założeń i celów rozprawy naukowej we wstępie zabrakło mi przedstawienia tez badawczych.
- W części empirycznej rozprawy przydałby się przykład banku komercyjnego w aspekcie sposobu pomiaru ryzyka płynności oraz stosowanych instrumentów.
- Tytuł rozprawy zaproponowany przez Autora sugeruje, że zostaną przedstawione determinanty i trendy dotyczące systemowego ryzyka płynności, czego brakuje w treści pracy.

- Trudno zgodzić się z opinią Autora (s. 3) sugerującą, że w wielu bankach nie zajmowano się pomiarem i oceną ryzyka płynności.
- W rozdziale 3 często brakuje przypisów.
- W rozdziale 3 Autor posłużył się bardzo prostymi metodami pomiaru systemowego ryzyka płynności.
- W podsumowaniu rozprawy zabrakło szerszego omówienia problemu dotyczącego wpływu globalnego kryzysu finansowego na wysokość ryzyka płynności.
- Rozdział 5 nie posiada głębokiej analizy dot. wpływu NBP na kształtowanie się ryzyka płynności w polskim systemie bankowym.
- Rozprawa ma charakter studium, w którym warstwa teoretyczna dominuje nad warstwą empiryczną.
- W ocenianej rozprawie dominują rozważania oparte na studiach literatury przedmiotu.
- Autor tendencyjnie upraszcza wyniki badań – co jest słabością pracy naukowej.

5. Konkluzja.

W podsumowaniu recenzji rozprawy Pana mgr Błażeja Kochańskiego pt.: *„Systemowe ryzyko płynności w polskim systemie bankowym – determinanty i trendy”* stwierdzam, że rozprawa odpowiada wymogom stawianym tego typu pracom naukowym.

Wymienione powyżej uwagi natury ogólnej nie mają wpływu na moją jednoznacznie pozytywną ocenę rozprawy. Opinię tą uzasadniają następujące przesłanki:

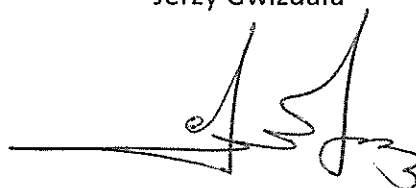
- Autor podjął temat o niekwestionowanych walorach poznawczych i aplikacyjnych.
- Autor podjął się wskazania czynników systemowego ryzyka płynności.
- Jasno określono problemy stanowiące przedmiot rozprawy. Obejmują one zagadnienia ważne, aktualne i ciągle słabo rozpoznawalne.

- Cele i hipotezy badawcze zostały prawidłowo sformułowane i dalej były konsekwentnie realizowane oraz weryfikowane.
- Autor wykazał się dobrą znajomością literatury przedmiotu i prawidłowym jej doborem.
- Autor jasno artykułuje i uzasadnia własne poglądy, co jest wyrazem Jego dojrzałości naukowej.

Biorąc pod uwagę powyższe przesłanki stwierdzam, że mgr Błażej Kochański spełnia warunki niezbędne do uzyskania stopnia naukowego doktora. Wniosuję o dalsze kontynuowanie postępowania kwalifikacyjnego dla Doktoranta oraz wnoszę do Rady Wydziału Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej o dopuszczenie do publicznej obrony Jego rozprawy doktorskiej.

Jerzy Gwizdała

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, cursive letters that appear to read 'J. Gwizdała'.